Anders zouden ze achter hebben gestaan bij de kinderen uit Joodsch-Christelijke ouders geboren, die immers wel het teeken des verbonds, d.i. de besnijdenis, ontvingen.

Zoo laat het ontstaan van den kinderdoop in de Apostolische Kerk zich verklaren, en de feiten, die de Heilige Schrift mededeelt, schijnen deze onderstelling te bevestigen. Het is toch geen toeval, dat juist die drie gevallen, waarin sprake is van het doopen van de ouders met hun gezin, den missiearbeid betreffen van den *Apostel Paulus*, die de Apostel der heidenen was. Te Philippi doopte Paulus èn Lydia en haar huis èn den stokbewaarder en zijn gezin. Lydia, de purperverkoopster uit Thyatire, was geen geboren Israëlitische, al was ze waarschijnlijk wel een proseliete; en van den stokbewaarder staat het wel vast, dat hij een heiden was. En ook het derde gezin, waarvan Paulus zelf meedeelt, dat hij het gedoopt heeft, was het gezin van Stephanus, den eersteling uit Achaie (I Cor. 16 : 15). En in dat verband bezien, heeft het ook zijn eigenaardige beteekenis, dat juist de Apostel Paulus in den brief aan de Corinthiërs verklaart, dat de kinderen der gelooviger heilig zijn. Ook de Apostel Petrus had reeds op den Pinksterdag de belofte van den Heiligen Geest uitgebreid tot de kinderen, maar daar was alleen sprake van de *kinderen der Joden*. Hij zegt toch: want u, Joden, komt de belofte toe en *uwen kinderen*; terwijl eerst daarna van de heidenen gesproken wordt: en dengenen, die verre zijn, zoovelen als er de Heere onze God toe roepen zal. Maar bij Paulus is sprake van de kinderen niet uit Israël, maar uit een heidensch gezin geboren, waarvan de vader of moeder Christen geworden is. En waar de Apostel nu zegt, dat deze kinderen heilig zijn, wil dit niet anders zeggen, dan dat ze tot het verbond der genade behooren. Waaruit van zelf voortvloeit, dat ze ook het teeken van dit genadeverbond behoorden te ontvangen, d.w.z. dat ze gedoopt zijn geworden.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer C. Adriaanse Jr., namens de Geref. Kerk Overtoom de somma van *f* 10.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, *Voorzitter*.

Leestafel.

1. EVANGELISATIE-BIBLIOTHEEK. — J. N. VOORHOEVE, 's-GRAVENHAGE.

Gaarne vestig ik hier de aandacht op deze nieuwe onderneming.

De Haagsche uitgever stelt er zich mee ten doel, tegen geringen prijs, de inteekenaren op zijn BIBLIOTHEEK in staat te stellen christelijke lectuur, die geschikt is voor Evangelisatie, te verspreiden.

De inteekenaar ontvangt dan in Januari, Mei en October, dus driemaal in het jaar, goed verpakt en franco per post, één groot en eenige kleinere werkjes en een aantal traktaatjes. Alles, gelijk van deze Firma niet anders te verwachten is, in beslist christelijken geest.

De eerste Jaargang loopt reeds.

In Januari l.l. werd verzonden: ONDER HET KRUIS. SCHETSEN UIT HET LEVEN. Een boek van 224 bladzijden, in fraaien band met gouddruk. De 12 schetsen, die hier een onderdak vonden, zijn bijzonder geschikt om door kranken te worden gelezen. Verder BESLISTHEID, een Lezing door J. N. VOORHOEVE en GEMOOID zij JEZUS CHRISTUS, een schoon gedicht van den bekenden schrijver A. LUKKIEN. Eindelijk een getal traktaatjes, met goed geteekende plaatjes en pakkenden inhoud.

Uit wat ik van de E. B. onder de oogen kreeg, kan ik haar als hulpmiddel bij den Evangelisatiearbeid aanbevelen.

De winst, die deze onderneming mocht afwerpen, zal door den Uitgever geheel voor het Evangelisatie-werk worden besteed.

2. J. VAN 'T LINDENHOUT. LICHTSTRALEN AAN MIJN LEVENSAVOND. Snelpersdruk der Weesinrichting te NEERBOSCH.

»'t Was op verzoek van eenige vrienden, dat ik 't een en ander mededeelde over hen, die ons in den arbeid onder de weezen terzijde stonden en die ons in dien arbeid steunden«.

Dûs schrijft de heer VAN 'T LINDENHOUT in het SLOTWOORD van dit zijn mooi gedrukt en keurig gebonden boek.

Met dien eenen volzin uit zijn SLOTWOORD kenschetst hij heel zijn boek. Hij spreekt er weinig in over zichzelf, maar des te meer over de twee rubrieken van vrienden waarop hij in dien volzin doelt en die hij in het werk zelf dan nog nader aanduidt.

Nader aanduidt als zijn medearbeiders *in* en zijn medearbeiders *buiten* de Stichting waaraan zijn naam verbonden is.

En wat hij van die twee rubrieken van medearbeiders mededeelt, heeft hij LICHTSTRALEN AAN MIJN LEVENSAVOND betiteld.

»Ja, Lichtstralen aan den Levensavond, dat waren mij die herinneringen aan zoo veel broeders en zusters, die mij in den arbeid steunden«.

»Lichtstralen aan den Avond, zoo kwamen mij die herinneringen voor. 't Is mij of ik allen en alles zie, overtogen en overgoten door den rossen gloed van de ondergaande zon op een schoonen herfstavond«.

Dûs geeft hij in zijn SLOTWOORD óok rekenschap van den door hem voor zijn boek gekozen titel.

Op zijn van ouds bekende, gezellige wijze van zeggen en schrijven, vertelt hij dan eerst, doch heel kort maar, van het ontstaan van zijn werk voor de weezen.

Van hoe hij, toen hij Evangelist te NIJMEGEN was, EA van MULLER en diens werkzaamheden voor de arme weezen in ENGELAND te BRISTOL te hebben gelezen, er in 1863 mee begonnen is. Begonnen in zijn huis te NIJMEGEN, waar hij en zijn vrouw op 30 October de eerste, spoedig daarna de tweede wees ontvingen, en waarin zij er op Januari van 1864 drie hadden. Een drietal dat, een jaar later, reeds tot een 30-tal was geklommen.

En ook vertelt hij nog van hoe, toen het huis in NIJMEGEN te klein werd, hij een stuk land in de nabijheid ten geschenke ontving waarop het eerste weeshuis werd gebouwd, en eindelijk vertelt hij dan de wordingsgeschiedenis van het Weezendorp te NEERBOSCH.

Dit alles is echter maar de omlijsting voor wat in dit zijn boek het eigenlijke is, de persoonlijke herinneringen aan zijn medearbeiders zoo *in* als *buiten* zijn stichting.

Wat de eerste groep betreft, vertelt hij van H. BLOEMENDAAL, den eersten Hoofdonderwijzer aan de Weezenschool; van P. G. VAN IJPEREN, den Mr. Timmerman en vele anderen; verder van de bestuursleden der Weesinrichting, o. a. van de heeren HOOGKVEEN en VAN LIMBURG STIRUM. Ook de medearbeidsters, zooals MEJ. SIPMAN en de Ziekenmoeder MEJ. MONTEZAAM worden herdacht.

Wat de tweede groep betreft, hoofdstuk XVIII, met als titel: »Van Broeders en Zusters, die buiten de Weesinrichting woonden en toch onze Medearbeiders waren«, zou het, als bij de eerste, hier te veel plaats innemen, indien ik alle noemden, die de Schrijver daarin met groote dankbaarheid herdenkt. Ik wil daarom slechts bepalen tot VAN 'T LINDENHOUT's herinneringen aan DS. N. DE JONGE, DS. C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA, den heer W. HOVY, DS. JB. MOULIJN en DR. J. OTTE.

Met name in het pieteitvolle stukje dat tot opschrift heeft: MIJN VRIEND W. HOVY, (p. 218—223) toont de auteur zijn talent voor persoonsbeschrijving. Dat over DR. OTTE, (p. 223—233) zal door de vele vrienden van onzen landgenoot, die als zendeling-arts in CHINA, zooals VAN 'T L. schrijft, »in de provincie Amoy een apostolische zending vervuld en met grooten zegen gearbeid heeft", — met belangstelling worden gelezen.

Het boek draagt een vrij intiem karakter.

Herinneringen van een oud man aan wie hem, toen hij nog in de volheid van zijn kracht stond, hebben gesteund in wat hij zich tot zijn levenstaak had gesteld.

Toch heeft de heer VAN 'T LINDENHOUT goed gedaan deze herinneringen te publiceeren.

Zijn medearbeiders en arbeidsters zijn uit een generatie van mannen en vrouwen, voor wie óf de nacht waarin niemand meer werken kan, reeds is gekomen óf voor wie, als voor hem zelf, de levensavond reeds verre is gedaald.

Aan hen ook anderen, ook het geslacht dat hun arbeid voortzet, te doen gedenken, en wel zóó als van 't LINDENHOUT met zijn nog ongerepte gave van uitbeelding dat vermag, kan voor dien arbeid zoo bezielend werken.

Daarbij komt, dat de arbeid van den heer VAN 'T LINDENHUOT en zijn medestanders op het gebied der Christelijke philanthropie, indien men zich even indenkt wat er van de duizenden kinderen aan wie dit werk der barmhartigheid ten goede is gekomen, zou zijn geworden indien het eens niet aan hen ware besteed, ook uit een sociaal oogpunt de waardeering van heel ons volk verdient.

Tot die meerdere waardeering, niet minder dan tot de bezielde voortzetting van dien arbeid, kan de publicatie van deze LICHTSTRALEN zeer zeker dienen. Terecht heeft de Schrijver zijn boek dan ook opgedragen »aan de »Vrienden der weezen en aan de weezen, die in de Stichting te Neerbosch verpleegd werden.«

En eindelijk nog iets, waarom ik de publicatie dezer LICHTSTRALEN, die den auteur zelf, zooals hij schrijft, »schoone uren hebben doen doorleven« (p. 273), van harte begroet. Hij spreekt in dit zijn boek, zooals ik in den aanvang zei, weinig van zichzelf. Maar in dat weinige komt zoo weldadig aandoend uit èn zijn geloofsvertrouwen op Gods uitredding uit die vele nooden, toen in den aanvang aan geld en goed nog schier alles ontbrak, èn zijn kennelijke gebedsverhooringen als de Heere »dan juist gaf wat noodig was«.

3. JAARBOEKJE TEN DIENSTE VAN DE CHRISTELIJKE JONGELINGSVERENIGINGEN IN NEDERLAND VOOR 1916. Samengesteld door DS. J. E. VONKENBERG en JAC. VAN OVERSTEEG. Bureau van Uitgave te Zwijndrecht.

Behalve alles wat tot een welingericht Jaarboekje in het algemeen behoort, bevat dit boekje alles wat op de Jongelingsvereenigingen onder het Protestantsch-Christelijke Nederland betrekking heeft. Hoewel als Jaarboekje een nakomertje, is het, naar ik vernam, reeds uitverkocht. Uit de STATISTIEK, die het van den NEDERL. BOND VAN JONGELINGSVERENIGINGEN OP GEREF. GRONDSLAG geeft, blijkt, dat bij dezen Bond zijn aangesloten 652 Vereenigingen en dat het getal leden 13903 bedraagt.

G.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. Grondslag besloten ook dit jaar tot het houden van eene wetenschappelijke samenkomst, waarvoor als datum bepaald werd Woensdag 5 Juli, den dag voorafgaande aan de jaarvergadering, welke op 6 Juli is vastgesteld.

Rotterdam is aangewezen als plaats van samenkomst.

Voor het houden van een referaat op de wetenschappelijke samenkomst zijn uitgenoodigd de heeren Dr. G. Chr. Aalders, pred. der Geref. Kerk te Ermelo, en Prof. Mr. P. A. Diepenhorst, te Amsterdam.

Evenals vorige samenkomsten, kunnen aan deze samenkomst deelnemen allen, die hunne instemming betuigen met art 2 van de statuten der Vereeniging en aan eene school voor Hooger Onderwijs hunnen studien hebben voltooid of nog ingeschreven zijn.

Leden en begunstigers kunnen deze vergadering bijwonen.

Geref. Traktaatgen. „Filippus"

Bestuursvergadering.

De e. v. Bestuursvergadering wordt D. V. gehouden in de laatste helft van Maart 1916.

Stukken voor deze vergadering worden vóór 15 Maart ingewacht bij den Secretaris.

J. TER BORG.

Wolvega, 22 Febr. 1916.

Ten behoeve van de Kerken, die door den Watersnood zijn getroffen, kwamen bij ons de volgende collecten in:

Prov. Groningen: Groningen B *f* 337.50; Bedum B *f* 23; Zuidbroek *f* 8; Enumatil *f* 55.83½; Grijpskerk *f* 86.85½; Marum *f* 77.34; Oldekerk *f* 60.50; Zevenhuizen *f* 38.56; Tweede Exloërmond *f* 36.95; Nieuw Weerdinge *f* 43.59½; Liens *f* 91.25; Pieterburen *f* 59.06; Roodeschool *f* 50.54; Schonwerzijl *f* 71.52½; Uithuizermeeden *f* 170; Oostwolde *f* 56; Scheemda *f* 107.50.

Prov. Friesland (Noord. Ged.): Dokkum B *f* 169.78; Driesum *f* 89.69; Murmerwoude *f* 22.64; Nes en Wierum *f* 100; Paesens *f* 133.31½; Raard *f* 52.05; Arum *f* 66.93; Harlingen *f* 159.75; Lollum *f* 84.24; Oosterbierum *f* 36.81; St. Anna Parochi A *f* 117; id. B *f* 76.95; Hollum *f* 16.05; Hyum en Tenkum *f* 15; Oude Leie *f* 20.54½; Buitenpost *f* 73; Ee *f* 60.12½; Eestrum *f* 20.63; Engwierum *f* 10; Geeskesklooster *f* 90.55; Oostermeer *f* 39.50; Twijzel *f* 42.80; Veenwoudsterwal *f* 82.25; Westergeest *f* 58.60; Dronrijp *f* 20; Kornhorn *f* 9.35; Oenkerk *f* 162.60; Wartena *f* 7.92½.

Prov. Friesland (Zuid. Ged.): Exmorra *f* 51; Gaast Ferwoude *f* 57.14; Makkum *f* 42.01; Piaam *f* 84; Schraard *f* 102.46; Bergum *f* 27.56; Donkerbroek *f* 64.42; Garijp *f* 147.44½; Suameer *f* 25.70; Hoornsterzwaag *f* 4.61; Idskenhuizen *f* 59.57; Joure *f* 170.36½; Mildam *f* 48.45; Oldeboorn *f* 2; Oosterzee *f* 44.22; Balk *f* 51.29; Goenga en Sybrandaburen *f* 77.20; Jutrijp Hommerts *f* 44; Oppenhuizen *f* 97.70; Scharnegoutum *f* 55; Gaastmeer *f* 23.40; Hemelum *f* 50; Warns *f* 130.75; Workum *f* 47.07; Woudsend *f* 121.17½.

Prov. Drente: Appelscha *f* 2.50; Borger *f* 17.97; Norg *f* 6; Roden *f* 10; Smilde B *f* 5.45; Nijeveen *f* 49.02; Westerbork *f* 7.50; Coevorden *f* 54; Emmen *f* 67.15; Nieuw-Dordrecht *f* 66.55.

Prov. Overijsel: Almeloo *f* 136.72½; Deventer *f* 74.08; Delden *f* 27; Hengeloo *f* 34.50; Nijverdal *f* 66.83; Olst *f* 13.25; Vriezenveen *f* 10 en *f* 11.30; Hardenberg *f* 59.20; Heemse *f* 87.60; Lemele *f* 9.08; Nieuwleuzen *f* 42.21½; Vollenhove (Stad) *f* 23.19½.

Prov. Gelderland: Barneveld *f* 111.12; Dieren *f* 117.50; Heusden *f* 36.88; Kootwijk *f* 27.57½; Voorst *f* 24.06; Voorthuizen *f* 63.59; Oosterbeek *f* 119.17; Randwijk *f* 23.55; Velp *f* 148.40; Doornspijk *f* 30.21; Ermeloo *f* 140; Harderwijk *f* 61.51½; Oldebroek *f* 20; Aalst *f* 12.25; Geldermalsen *f* 55; Rossum *f* 11.25; Aalten *f* 163.50; Barchem *f* 14; Doetinchem *f* 60.12; Neede *f* 14.23; Rekken *f* 55.60; Silvolde *f* 22.50; Winterswijk *f* 108.85.

Prov. Utrecht: Amersfoort *f* 361.52; Baarn *f* 120; Maartensdijk *f* 19.19; Renswoude *f* 22.57½; Scherpenzeel *f* 63.47; Soest *f* 60; Veenendaal *f* 175; Baambrugge *f* 131.76½; Breukelen *f* 198.15½; Loenen *f* 22.90; Nieuwersluis *f* 22.17½; Vinkeveen *f* 42.96½; Vreeland *f* 30; De Bilt *f* 50.85; Lopik *f* 15; Zeist *f* 125.50.

Prov. Noord-Holland: Alkmaar *f* 80.97; Dirkshorn *f* 65; Oosterend *f* 25; Sint Pancras *f* 35.70; Wieringen *f* 9.15; Amsterdam *f* 2553.88½; Diemen *f* 20.31½; 's Graveland *f* 22.40; Ankeveen *f* 4; Muiden *f* 5; Ouderkerk a. d. Amstel *f* 63.60; Sloterdijk *f* 42.22; Medemblik *f* 14.72½; Opperdoes *f* 20.33; Sloterweg *f* 187.50; Halfweg *f* 366; Koog-Zaandijk *f* 76.80; Krommenie *f* 50; Nieuw Vennep *f* 323.55½; Westzaan *f* 47.17½; Wormer *f* 37.13; Zaandam *f* 180.64½.

Prov. Zuid-Holland (Noord. Ged.): Bergambacht *f* 25.17; Krimpen a. d. Lek *f* 11; Nieuwerkerk a. d. IJsel *f* 55.16; Oudewater *f* 100; Zevenhuizen *f* 22.52; 's Gravenzande *f* 110; Leidschendam *f* 16.75; Maasdijk *f* 42.36; Pijnacker *f* 41.49; Rijswijk *f* 98.20; Scheveningen A *f* 109.12; Zegwaart *f* 5; Katwijk aan Zee *f* 300; Koudekerk a. d. Rijn *f* 124.36½; Rijnsburg *f* 62.75; Sassenheim *f* 153.60; Voorschoten *f* 92.32½; Aarlanderveen *f* 122.50; Waarder *f* 164.10; Zwammerdam *f* 96.43.

Prov. Zuid-Holland (Zuid. Ged.): Barendrecht *f* 140; Heerjansdam *f* 40.62; Heinenoord *f* 32.35; Klaaswaal *f* 10; Sirijen *f* 57.83; Westmaas *f* 32.45; Zuid-Beijerland *f* 34.73; Hellevoetsluis *f* 12.43; Melissant *f* 18.36½; Middelharnis *f* 78; Nieuw-Helvoet *f* 34.26; Ooltgensplaat *f* 4.97; Roekanje *f* 13.36; Stellendam *f* 17.42; Time *f* 19; 's Gravendeel *f* 47.84½; Molenaarsgraaf *f* 50.20; Zwijndrecht *f* 195.39; Giessenlanden *f* 81.30; Giessen O. en N. Kerk *f* 123.70; Langerak *f* 49.90; Noordeloos *f* 29; Ottoland *f* 55.54½; Schoonrewoerd *f* 33.03; Bleiswijk *f* 38.75; Kralingen *f* 224.29; Rhoon *f* 27.50; Maasluis A *f* 10; id. B *f* 347.01; Persn *f* 92.82; Poortugaal *f* 14; Vlaardingen B *f* 250.50.

Prov. Zeeland: Axel *f* 161.38; Oostburg *f* 108.30; Baarland *f* 100; Heinkenszand *f* 134.44; Ierseke *f* 151.17; 's Gravenpolder *f* 13.32; Kruiningen *f* 33; Nieuwdorp *f* 20; Wolfaartsdijk *f* 37.91; Arnemuiden *f* 33; Domburg *f* 56.05; Koudekerke *f* 100; Meliskerke *f* 80.38; Oost-Kapelle *f* 68.16; Souburg *f* 95.44; Vlissingen *f* 250.50; West-Kapelle *f* 15; Kamperland *f* 95; Nieuwerkerk *f* 36.36; Ziesikzee *f* 198.15.

Prov. N.-Brabant en Limburg: Almkerk *f* 10; Giessen *f* 17.03; 's Gravenmoer *f* 5; Helmond *f* 9.17; Heusden *f* 2.50; Sprang *f* 14.28; Drimmelen *f* 12.68; Fijnaart *f* 39.75; Moerdijk *f* 48.35.

Onzen hartelijken dank aan al deze Kerken, die blijkbaar met warme instemming aan ons verzoek gehoor hebben gegeven. Terecht is door deze kerken verstaan dat er krachtig geholpen moet worden. De nood, waarin ook de Kerken in het overstroomde gebied verkeeren, is ontzettend groot. Tal van broeders en zusters, die vroeger flink voor het kerkelijk leven konden bijdragen, zijn hijna geheel gemineerd. De storm, die de vorige week woedde, heeft het werk der verwoesting in de getroffene streek nog weer schrikwekkend voortgezet.

Onderscheidene kerken zullen nog maandenlang van schier alle inkomsten uit eigen kring verstoken zijn. Veel, zeer veel zal er noodig zijn, zullen deze Kerken niet geheel te gronde gaan. Alleen door krachtige hulp van buiten kan dit, onder den zegen des Heeren, worden voorkomen.

Van de algemeene Watersnood Commissie is die hulp niet te verwachten. Deze toch verleent geen steun tot instandhouding van het kerkelijk leven.

Is dezen nood moeten de Zustetkerken uit ons land voorzien.

En zij zullen dit ook ongetwijfeld doen. Aanvankelijk is onze verwachting vervuld.

Indien nu alle Kerken eene collecte houden, gelijk zoovele Kerken reeds deden, dan is er uitzicht, dat er in de noodzakelijkste behoeften van de zoo zwaar beproefde en met ondergang bedreigde Kerken kan worden voorzien.

Wij kunnen ons dan ook niet voorstellen, dat er ook maar ééne Kerk zou zijn, die zou weigeren in deezen nood hulp te verleenen.

Namens de Commissie ad hoc

B. v. SCHELVEN, *Voorzitter*.
W. BREUKELAAR, *Scr.-Penningm.*

Amsterdam, *Zaandam*, } 25 Februari 1916.

P. S. De ontvangen giften en nagiften zullen later worden verantwoord.

Buitenland.

Duitschland. Een troostelijke vertrooster.

Maandenlang heeft het ongeloof in Duitschland, hetzij gedwongen of vrijwillig, zijn stem niet op de straten verheven. De ernst van den tijd dien men doorleeft, was daarvan de oorzaak. Doch van lieverlede begint men zich weer te laten hooren.

De tachtigjarige hoogleeraar Haeckel heeft een poging gewaagd om het Duitsche volk te vertroosten over het verlies van zoovele duizenden levens. Hij schreef een boek over Leven, Dood en Eeuwigheid. En deze atheïst wist daarbij geen beter troost te bieden dan een betoog, dat er geen Voorzienigheid is, geen Hemelsche Vader, geen onsterfelijkheid, geen ziel. Alleen het noodlot blijft over. De oorlog heeft volgens den Duitschen hoogleeraar geleerd, dat het ongerijmd is om te trachten onzen naaste liefde te hebben als ons zelven. Aan de andere zijde meent de schrijver, dat men in den zwaren tijd dien Duitschland doorleeft, troost kan vinden in de wetenschap, berusting en het zich schikken in het onvermijdelijke. Deze drie dingen geven aan den denkenden cultuurmensch een onuitputtelijken schat!

Men moet wel zeer verblind zijn als men meent, dat waarlijk hiermede het bloedend vaderland, weduwen en weezen, vaders en moeders die treuren over het verlies van geliefde zonen, zullen getroost worden.

— Welke richting zal in de toekomst de Zending volgen?

De Engelsche Zending heeft meermalen dienst gedaan voor de uitbreiding van het Engelsche gezag. Maar de Duitsche heeft de praktijk gevolgd, dat de nationale Duitsche belangen geheel op den achtergrond traden om de geestelijke alleen te laten gelden. Met dankbaarheid mag Nederland zien op den arbeid der Rijnsche Zending op Sumatra, waar Duitsche missionaris zoo belangeloos onder de Battaks hebben gewerkt en nog werken. Over nationaal-Duitsche tendenzen hebben wij bij de Duitsche zendelingen in het geheel niet te klagen.

Er schijnt echter gevaar te bestaan, dat hierin verandering komt. Er doen zich stemmen hooren dat de Zending een anderen koers heeft te volgen, waardoor de belangen van het vaderland niet uit het oog verloren worden. In de koloniën moet men door middel van de Zending het Duitsche gezag versterken en de Duitsche cultuur in hand werken. Daarbij zou men dan ook kunnen rekenen op de sympathie en de medewerking van kringen en personen, die overigens voor het geestelijk doel van de Zending, de verkondiging van het Evangelie en de kerstening van Heidensche Mahomedaansche volken, weinig gevoelen.

Het is vooral de hoogleeraar Julius Richter, professor in de Zendingswetenschap te Berlijn, die betoogt dat de Duitsche Zending dien weg op moet.

Daartegen verheffen zich allerlei stemmen. Zoo deed de Zendingsdirector pastor Bracker van Breklum een ernstig protest tegen het standpunt, dat prof. Richter inneemt, hooren. Hij zette daarbij uiteen, dat het karakter van de zending onzelfzuchtige liefde zijn moet, die slechts geven en niet nemen wil. Als de zending de bijbedoeling krijgt om de belangen van het eigen vaderland te behartigen, dan zou zij zelfzuchtig worden en daarmede haar karakter verliezen. De zending moet zelfs de belangen van de eigen kerk niet zoeken, maar alleen arbeiden voor het Koninkrijk Gods.

Als voorbeeld wordt dan daarbij aangehaald de apostel Paulus, die met angstvalligheid alles vermeld, wat den heidenen den indruk kon geven, dat hij zich zelven zocht. Bracker beweert ook dat het welslagen van de Zending daarvan afhangt. De heiden kan maar niet gelooven aan het onzelfzuchtige van de Zending, omdat zijn heidendom het onzelfzuchtige niet kent. Alleen de onzelfzuchtige liefde overwint. Opmerkelijk is wat in dit opzicht de Japansche schrijver Kanao Oetschimoera schrijft: Hij vindt voor alle uitingen van het Christelijke leven in het Westen parallellen in het heidensche leven van zijn volk. Alleen één ding vond hij in zijn land niet, nl. dat Christelijke mannen en vrouwen zich vereenigen om de tijdelijke en eeuwige belangen van een hun onbekend volk in verre landen te hulp te komen en dat zonder aanspraak te maken op eenigen tegendienst. Dit geheel onzelfzuchtig karakter der zending vindt hij iets geheel eenigs in de wereld, en dat overweldigt hem.

Ook de bekende predikant Kaftan heeft in dit vraagstuk zijn stem laten hooren, betoogende dat èn Prof. Richter èn pastor Bracker overdrijven. Hij roept hun »Ne nimis« toe en tracht aan te toonen, dat men aan beide zijden te ver gaat.

Turkije. Het lijden der Armeniërs.

In No. 45 van de »Mededeelingen uit het Keizerweerdsche Diakonessenhuis« komt een brief van eene zuster uit Konstantinopel voor, waarin het lijden beschreven wordt van weggevoerde Armeniërs. Deze brief is gedateerd 19 Oct. 1915 en bevat de volgende mededeelingen. »Bij het station te Kattma was een groot kamp verdreven Armeniërs. Op den landweg bewoog zich een lange stoet langraam naar Alejppo, waar duizenden Armeniërs in kerken en scholen onder dak gebracht waren, om dan weder verder tot ver achter Damaskus gedreven te worden«.

»Op den weg naar Agelos kwamen wij een eindeloozen stoet verdreven Armeniërs tegen, meest oude lieden en kinderen, ook blinden, lammen en kreupelen. Men ging te voet, of op rijdieren, of op ossenwagens, in den heeten zonnegloed, zonder eenige beschutting en zonder voedsel — een ellende die niet te beschrijven is. Velen blijven aan den weg liggen. Wat er vaal hen wordt? God weet het. Geen mensch ziet of hoort meer van hen«.

De in de Duitsche pers voorkomende berichten omtrent de »schuld" der Armeniërs worden in een artikel van Dr. Lepsius over: »De wegvoering naar Assyrie", voorkomend in het Nov. Dec. 1915-nummer van den »Christlichen Orient" behandeld. Daarin wordt aangetoond hoe men zekere berichten met een critischen blik moet lezen. In een niet-officieel Wolff-telegram uit Konstantinopel van 29 Juni werd bericht: »Van 180,000 Muzelmannen in de Wilajet Wann hebben er zich nauwelijks 34,000 kunnen redden. De rest bleef blootgesteld aan de moorddaden der Russen en Armeniërs, zonder dat men tot hiertoe omtrent hun lot iets heeft vernomen". Van de overige 150,000 heeft men dus »niets" gehoord! Maar dit heeft niet verhinderd, dat later in Duitsche bladen verzekerd werd, dat het bewezen was, »dat 150,000 Mahomedanen als slachtoffers van de Armeniërs gevallen zijn".

Een ander voorbeeld.

Men spreekt er veel van, dat Armeniërs aan de zijde der Russen tegen de Turken strijden, maar verzwijgt dat de Armeniërs ten deele Turksche onderdanen zijn en ten deele onder de Russische heerschappij staan, gelijk er Polen zijn die tot Duitschland behooren, en Polen die onder den Russischen Czaar stonden.

Hiermede is het Armenische vraagstuk niet opgelost, maar men leert er uit dat men voorzichtig moet zijn met de berichten die in de bladen voorkomen. »Der Sonnenaufgang« een blad dat te Frankfurt a. M. verschijnt en mededeelingen doet omtrent Christelijken liefdearbeid in het Oosten, maakt terecht herhaaldelijk de opmerking, dat bij den huidigen toestand het niet mogelijk en niet nuttig is, de vraag naar de schuld grondig te behandelen. Wel is het noodzakelijk, dat in het Oosten het werk der Christelijke barmhartigheid gedaan wordt. Aan den Hulpbond werden in het eind van December door de Turksche regeering 250 kinderen toevertrouwd, slechts een klein deel van de duizenden ouderlooze kinderen die uit hun vaderland zijn verdreven.

Ook wij zijn van oordeel, dat het in deze dagen moeilijk, ja schier onmogelijk is om een rechtmatig oordeel over de schuld van Turkije en van de Armeniërs te vellen. Maar dat de Christelijke barmhartigheid zich geroepen moet gevoelen aan zoo vele ellendigen ontferming te bewijzen, is buiten twijfel.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

MARTHA'S BEPROEVING.

II.

EEN FLAUWTE EN WAT DAAROP VOLGDE.

Tien dagen later vinden wij de familie Cumming, van Jaantje vergezeld, gevestigd op een allerliefst buitentje in het midden van Engeland. Denzelfden morgen toen meyrouw 's avonds bezwijmde, had een studievriend van mijnheer hem gevraagd, voor een jaar tenminste zijn buitentje te betrekken en hem zijn huisje in de Brugstraat zoolang af te staan.

't Scheen mijnheer en mevrouw een bewijs van Gods vaderlijke goedheid, dat juist *nu* dit aanbod kwam. Martha was overgelukkig, toen zij daarvan hoorde. »O, Papa, o Mama! heeft God dan toch mijn gebeden verhoord en zal Hij Moedertje door de buitenlucht weêr gezond en sterk maken? Wat is de Heer toch goed, om zoo naar mij te luisteren?

De weinige zaken die opgeborgen of ingepakt moesten worden, werden op aanwijzing van mevrouw door Jaantje en Martha, soms met hulp van mijnheer in orde gebracht. Daar de dokter mevrouw te zwak vond om de reis op een dag te doen, werd een namiddag, avond en nacht in een hotel doorgebracht. Dit verblijf en de reis was voor Martha, die nog nooit gespoord had, een groot genot. Het zien van vele plaatsen, weilanden en bosschen, rivieren enz. in 't voorbijrijden, maakte een diepen indruk op haar en steeds riep zij uit: »Wat is de aarde toch groot en mooi!«

Op de lieve villa aangekomen, hielp zij weder uitpakken en schikken. Papa kreeg de studeerkamer van zijn vriend: de eetkamer had een fraaie veranda, luchtig en begroeid, waar mevrouw dadelijk na aankomst van genoot, zelfs op de canapé in zulk een geruisten slaap viel, als haar in lang niet verkwikt had.

Martha meende, dat haar beproeving voorbij was; als Papa weêr zijn lessen voorlas, Mama met genoegen daarnaar luisterde, en Papa dagelijks met zijn kleine meid een half uurtje wandelde, was zij dan niet van alle smart bevrijd?

III.

NIEUWE KENNISSEN.

Den morgen na hun aankomst ging Martha alles eens bekijken; de bloemtuin, de moestuin, de kleine, in haar oog groote, boomgaard kregen een beurt. De begroeide muur die het geheel omgaf, had een poortje dat met een klink kon gejend worden, echt kinderlijk schattig! zij licht hem op en ziet een ruischende beek vlak voor zich! Hoe heerlijk vindt zij dat alles; het stroomende water hier en daar door rotsblokjes en groote steenen in zijn loop gehinderd en dan spattend daarover bruisend, houdt haar aan die plek als geklisterd.

»He, juffertje, met je jurk uit Noachs ark, wat doe jij daar? Hoe kom jij hier?« hoort Martha zich toeroepen en daar staat een jongen midden in de beek op zijn blooie voeten, zijn broek hoog opgestroopt boven zijn knieën, hij neemt zijn mooien, strooien hoed voor haar af en herhaalt zijn vraag.

»Ik heet Martha Cumming, mijn ouders zijn hier op »Schoonoord« gekomen, voor ten minste een heel jaar.«

»Schoonoord, slakkenoord, slangenoord, meiskeversoord, zoo moest 't heeten, en 't is beheksel ook; want die dieren zoeken allemaal de jongste op, om die te bijten. Daarom heeft niemand het willen huren; en heeft de eigenaar al zijn leveranciers van alles laten brengen om die nieuwe lui althans een poosje hier te houden.«

Martha staart den praatjesmaker aan en zegt daarna op ernstigen toon: »Ge moogt geen onwaarheid spreken, dat is zonde.«

»Heb je dat ook in de ark geleerd, daar meyrouw Noach je jurk maakte?«

Martha keert zich om boos en beschaamd, zij wil het poortje weder doorgaan, maar.... geen klink aan den buitenkant, wel een sleutelgatje. Wat nu gedaan? Ze wist niet hoe lang die tuinmuur was en waar die begon. Ze zou net gaan schreien toen de jongen op den oever geklauterd achter haar stond en zei: »Wil ik het poortje voor u openen, meyrouw?«

Hij klom met moeite over den muur, sprong in den tuin, opende 't poortje voor Martha en zei met een diepe buiging: »Als 't u belieft, freule, een gulden!«

»Ik heb geen gulden, maar bedank u; u moet echter niet weêr zoo jokken!«

»Ha, ha! dametje, wat preek je mooi!« daarmeê sloeg hij het poortje achter zich toe, en ging door de beek weg.

»Martha, waar ben je zoo lang gebleven?« vroeg haar vader.

Papa vernam het heele gesprek, maar scheen niet boos op den onbekenden knaap; hij zei alleen: »Hij deed het voor de grap en wou je eens beet nemen.«

»'k Wil niet beet genomen worden, Papa, en dan met leugens, er zijn hier geen slangen, geen slakken.«

»Jongens zijn altijd zoo, kleintje; en over je jurk moet je maar aan Mama vragen, daar heb ik geen verstand van.«

»Mama, is mijn jurk zoo leelijk en onderwetsch, dat die uit de ark lijkt?« vroeg zij 's namiddags.

»Wel neen, mijn liefje. Ik heb ze van een mijner mooie zomerjaponnen van vroeger voor je gemaakt, als we niet zoo arm waren kreeg je mooie kleeren, gelijk ik vroeger ook droeg.«

»Is 't schande om arm te weêzen, Mama? Zijn rijke menschen altijd gelukkig?«

»Neen, lief kind, noch 't een, noch 't ander. En dat nu Papa niet rijk meer is, gelijk toen gij klein waart, is zeer tot zijn eer. Je kunt niet veel van geldzaken begrijpen; maar luister, misschien vat je wel wat ik zeg.

Toen jij een jaar oud werdt, kwam er een neef uit Amerika naar Engeland, dien we niet wisten dat hij bestond; hij was een zoon van een ouderen broeder van Papa's grootvader en hij eischte de erfenis van beider overgrootvader voor zich op. Papa is toen gaan schrijven en